

4. Howorth, J. & Keeler, J.T.S. (Eds.) (2019). *The EU and NATO: Partners in Security*. Routledge. (стор. 25–45, 80–100).

5. Stivachtis, Y.A. (Ed.) (2020). *Europe's Security Challenges: National and International Perspectives*. Palgrave Macmillan. (стор. 5–25, 60–80, 120–135).

Хоменська Інна

К-т. філолог. наук, докторантка кафедри міжнародної економіки
Західноукраїнський національний університет, м. Тернопіль

Іващук Олег

PhD студент, Західноукраїнський національний університет,
м. Тернопіль

ПРАКТИКА КРАЇН У ЗАСТОСУВАННІ ІНСТРУМЕНТІВ ЕКОНОМІЧНОЇ ДИПЛОМАТІЇ

Глобальні трансформації у міжнародних відносинах змінили взаємовідносини між країнами, швидкість, методи та канали комунікації, методи промоції країни за кордоном та участь недержавних акторів в цих процесах. Тривалий період часу у світі панувала усталена позиція – дипломатія виключно для дипломатів. Якщо ти не кар'єрний дипломат, ти не можеш впливати на розвиток відносин між країнами. Це було монопольне право держави. Хоча на практиці це виглядало зовсім інакше в останні десятиліття, особливо з активним розвитком особистісних контактів та людська взаємодія (саме на них роблять акцент зарубіжні дослідники [1]), формування діаспор за кордоном, розширення економічного співробітництва. Це стало поштовхом до визнання публічної дипломатії на державному рівні та надання легітимності участі недержавних акторів.

Публічна дипломатія тоді сильна, коли вона не суперечить офіційній дипломатії. І цей процес є взаємний. З іншого боку, існує глобальна об'єктивна потреба зміщення акцентів на інструменти «м'якої сили». Саме вони в сучасних умовах сприяють формуванню позитивного іміджу країни, поширенню інформації, спростуванню усталених наративів негативного характеру про країну. Публічна дипломатія є набагато гнучкішою ніж офіційна та націлена на діалог як спосіб досягнення цілей, особливо, коли це стосується сфер міжнародних економічних відносин.

У науковій літературі не сформувалося єдиної думки щодо сутності та форм прояву публічної дипломатії. У 2021 р. вперше в Україні була Стратегія публічної дипломатії МЗС України, яка трактує публічну дипломатію як систему «заходів, за допомогою яких держава комунікує з громадськістю інших держав та впливає на формування суспільної думки населення інших країн для просування своїх національних інтересів і реалізації зовнішньополітичних

цілей» [2]. Цим документом визначено такі її напрями: «культурна, економічна, експертна, кулінарна, науково-освітня, спортивна і цифрова дипломатії» [2].

Головним завданням економічної дипломатії є просування економічних інтересів країни за її межами. Міністерством закордонних справ Румунії завданнями економічної дипломатії визначено наступні: «просування економічних інтересів Румунії за кордоном, підтримка та сприяння енергетичній безпеці, співпраця з міжнародними економічними організаціями, міжінституційна співпраця в економічній сфері та пропозиція економічної експертизи всередині МЗС» [3]. Своїм політичним пріоритетом та одним із основних інструментів зовнішньої діяльності визначила економічну дипломатію Іспанія, тому відводить їй важливу роль у захисті інтересів та просуванні бізнес інтересів [4]. Серед інструментів економічної дипломатії, яка реалізується на усіх рівнях, починаючи від громадянського суспільства і закінчуючи урядовими структурами, слід виокремити політичний діалог, двосторонні та багатосторонні перемовини, тарифні та інструменти митної політики, інструменти обмеження або стимулювання інвестиційної діяльності та туризму, законодавчо-нормативні акти, цифрові інструменти, соціальні мережі та ін.

На сучасному етапі розвитку міжнародних відносин у багатьох країнах в структурі Міністерств закордонних справ створено відділи, які займаються питаннями економічної дипломатії безпосередньо, або в структурі інших відділів займаються питаннями економічної дипломатії. Наприклад, в Міністерстві закордонних справ і національної громади за кордоном Алжирської Народної Демократичної Республіки створено Департамент сприяння та підтримки економічних обмінів (DPSEE) [5]. Його основним завданням є координація дій з усіма міністерствами відомства, установами та організаціями, які здійснюють діяльність за межами країни, супровід національних компаній у виході на зовнішні ринки. У Франції у 2019 р. в структурі Міністерства Європи та закордонних справ було створено Директорат економічної дипломатії [6].

Деякі країни розробили стратегічні документи розвитку економічної дипломатії. Наприклад, така практика є у Данії, де цей напрям публічної дипломатії підтримується на державному рівні та існує план дій розвитку [7; 8].

Для України економічна дипломатія у час війни переслідує кілька першочергових цілей: налагодження/підтримання стратегічної комунікації України з іншими країнами; збільшення економічної присутності на світових ринках та підтримка експортних позицій; залучення потенційних інвесторів; посилення санкційного тиску на росію на усіх міжнародних майданчиках та отримання для цього підтримки інших держав; участь у роботі міжнародних економічних організацій.

Перелік використаних джерел:

I. Snow Nancy. Public Diplomacy and Propaganda: Rethinking Diplomacy in the Age of Persuasion. 2012. URL : <https://www.e-ir.info/2012/12/04/public-diplomacy-and-propaganda-rethinking-diplomacy-in-the-age-of-persuasion/>.

2. Стратегія публічної дипломатії МЗС. URL : <https://mfa.gov.ua/storage/app/sites/1/D0%A1%D1%82%D1%80%D0%B0%D1%82%D0%B5%D0%B3%D1%96%D1%97/public-diplomacy-strategy.pdf>.

3. *Diplomatie économique*. Ministère des Affaires Etrangères. URL : <https://www.mae.ro/fr/taxonomy/term/988/1>.

4. *Diplomatie économique*. Ministerio de Asuntos Exteriores, Unión Europea y Cooperación. URL : <https://www.exteriores.gob.es/fr/PoliticaExterior>.

5. *La Direction de la Promotion et du soutien aux Echanges Economiques (DPSEE)*. Ministère des Affaires Etrangères et de la Communauté Nationale à l'Étranger. République Algérienne Démocratique et Populaire. URL : <https://www.mfa.gov.dz/fr/economic-diplomacy/mfas-attributions-and-structures-in-economic-diplomacy/structures>.

6. *Direction de la diplomatie économique*. Ministère de l'Europe et des Affaires étrangères. URL : <https://lannuaire.service-public.fr/gouvernement/90e2e43e-015c-4260-be06-530820d5b898>.

7. *Government Strategy for Economic Diplomacy*. Ministry of Foreign Affairs of Denmark. URL : <https://mfa.gov.cy/MFA%20STRATIGIKI%20OIKONOMIKIS%20DIPLOMATIAS%20ENG.pdf>.

8. *The Government's Action Plan for Economic Diplomacy 2022–2023*. Ministry of Foreign Affairs of Denmark. URL : <https://ghana.um.dk/en/-/media/country-sites/ghana-en/the-trade-council/the-governments-action-plan-for-economic-diplomacy-2022–2023.ashx>.